

knjige & kurve, libido & muze

zoran subotički

»Knjige i kurve — svaka ima onaj soj muškaraca koji živi na njihovoj grbači i kinji ih.

Knjigama su to kritičari.« (V. Benjamin)

A kurvama pesnici, između ostalih. Koliko je pesnika u istoriji skončalo od veneričnih bolesti; koliko ih je samo živelo od milostinje kurvi.

Knjige i kritičari, pesnici i kurve. Kritičar kao parazit — dosetka frustriranih pesnika koji nikad nisu zadovoljni tretmanom što ih kritika nudi, pobuna književnog proletarijata protiv ubirača profita, optužba literarnih proizvođača protiv otudene hermeneutičke birokratije...

Kritičar živi na grbači knjiga i kinji ih. Kako?

Kao što Don Žuan »kinji« svaku ženu kojoj je Stvoritelj podario zamamne obline i šupljine za radosti erotskog pirovanja i bluda. I mladi španski hidalgo optužen je za parazitizam jer brzo i lako, poput imele, srasta sa telom žene.

Nisu li razlozi, zbog kojih se kritičar i Don Žuan stavljaju na otpuženičku klupu, isti?

Zar im presuditelji nisu isti? Za kritičara nema gore stvari ako u Don Žuanu ne vidi svog sabrata, ako ne vidi sebe samog. Ako nema tu vrstu razorne potencije koja ga tera da kidiše na svaku knjigu što se uvija i mazi pod njegovim pogledom.

Ako mu otvorena knjiga ne liči na rasnu ženu široko rastavljenih butina. Ako u donžuanizmu ne prepoznaje osnovne elemente sopstvene egzistencije: vitalizam, magnetizam, cinizam...

Don Žuan je mitski prototip kritičara koji prvi otvara najlepšu knjigu sveta: ženu. Ne obilazi je i nedivi se njenim spoljnim uresima, nego je otvara i u nju prodire silovito, gonjen radoznalošću svoga iskristalisanog Pola.

Na njegov »metod« možete staviti kakve god hoćete zamerke, ali u legitimitet tog »čitanja« niko ne može dirnuti. Jer iza njega stoji esencija makijavelizma — uspeh!

U hrišćanskoj predrenesansnoj i renesansnoj Evropi jedini pobunjeni čitalac ženskog pisma / pisma žene jeste Don Žuan. Koji čita između.

Između nogu, između redova. I kritičar je biće čiji se intelektualni habitus ostvaruje u tom prostoru.

Zato kritika i jeste čisto bludničenje, razvrat kome nema ravna.

I sa knjigama, i sa ženama.

Tu ne važi pravilo kao kod pesnika: da će izostanak jednog snošaja (sa ženom) rezultirati drugim (intelektualnim). I obrnuto. Sta bi književnost bila bez ovog razvrata kritike, šta bi žena bila da u njenoj svesti nije pohranjeno iskustvo (ožiljak?) Don Žuana?

Pesnici su, u odnosu na kritiku, kao ljubomorni muževi koji bi da zaštite svoju jalovost institucijom braka.

Svaka pesma, voleli bi oni, njihovo je vlasništvo u koje niko ne sme da dira, ali zato svi treba da mu se dive. Sa pristojne distance.

Ogorčenje koje osećaju prema kritici ravno je ogorčenju prevarenog muža kome je vešti zavodnik nabio rogovce. I to sa njegovom rodeom pesmom!

A da li bi je zaveo da i sama nije bila zavodljiva, da i sama nije htela da bude zavedena. Da pesnik i sam, u podsvesti, nije svodnik kog razdire to osećanje. Pesnička egzistencija i počinje u znaku svodništva: svaki pesnik-početnik vuče kritičara za rukav i, namigujući, potura mu svoje pesmice-maloletnice na kritičarsku defloraciju. Uspeh, koji kasnije postignu, ma koliki bio, nikada neće biti dovoljan da se zaboravi ovo poniženje. I zato, između ostalog, mrže kritičare.

Kritičar je uvek okružen knjigama i ženama.

Kritičar ne vidi nikakvu razliku između Biblioteke i Harema — i na jednom i na drugom mestu jednako uživa. Njegov iskonski he-

donizam, i telesni i duhovni erotizam tu savršeno funkcionišu. Miris žene i miris knjige istom snagom prodiru kroz njegove nozdruve i pale mu čula do usijanja. I knjiga i žena u njegovim rukama izazivaju isti telesni drhtaj, istu pomamu i slatki bol. Oni ne kriju: oko knjige i žene vrti se ceo svet.

Zato mogu slobodno da žive u skladu sa samim sobom. Za razliku od pesnika koji su apstinenti par exelance.

Samo njihova apstinentska priroda mogla je u zapadnu civilizaciju proturiti lažnu svetost žene, obogotvorenje Device kao najviši princip ženstva. Sta je poezija zapadne hemisfere u svojim najvažnijim tokovima: od viteške ljubavi srednjovekovnih trubadura, preko desetne hiljada pesama petrarkističke provenijencije, do romantičarskih, nekrofilskih uzdača za »mrtvom dragom« (svaki je pesnik potencijalni ubica jedne žene!), ako ne jedno te isto potvrđivanje apstinentskog telesnog i duhovnog sklopa. Samo u XV i XVI veku na jedan pogled Izabranice Dame, Laure, Beatrice, Done, Madone — onaniše cela pesnička Evropa! U tom kontekstu, donžuanizam je fantastična greška

in i an

strahinja tucaković

In je ubio Ana, i ovaj mu to nikada nije oprostio. Rekao bih, sasvim, čudno od Ana, jer i gore su se stvari dešavale na ovom izbezumljenom svetu, a počinioci greha nalaziše oproštaj u dobroti nesrećnika, kojima zlo počinise. Međutim, An je bio tvrdoglav, tek, recimo, iz učtivosti prema doslednosti, i Inu je uskraćen oproštaj. Tužno, rekao bih.

A dogodio se to, jednoga jutra, kada se In spremao u lov, i onako iz šale, lukom ustrelio Inga. I prvo su se obojica smejali toj šali, bar je izgledalo da se i An smeja, a In pomisli, eto kako je divno što objica imaju isti smisao za humor, i taman je krenuo da mu otkine glavu, da još veći štos učini, i tako obojici priredi potpuno zadovoljstvo, kad se An promeni u licu, sneveseli se nekako čudno, i bezvezno klonu, tako, sa strelom među rebrima. Sve mu se više činilo da je cela igra neumesna i primitivna, i strašno se naljuti.

In ga je vukao za glavu, kada primeti da An ne učestvuje u zabavi, stade sa poslom, pa se i on sneveseli. I tako su objica tužni bili, a nije moralo tako biti.

I An je godinama ćutao na sve molbe Ina da se nanovo pomire, uz obećanje da sličnih šala biti neće, ali uzalud, uzalud.

To je bilo davno, In se već dugo šali sa životinjama lovišta večnih, a An mu nije oprostio. Tako, prolaze oni, tamo, jedan kraj drugog i spuste glavu pred sudret. Ma tužno je sve to. Rekao bih, sasvim, čudno od Ana, jer i gore su se stvari dešavale na ovom izbezumljenom svetu, a počinioci greha nalaziše oproštaj u dobroti nesrećnika, kojima zlo počinise.

u sistemu, to je drski upad u samozadovoljno pesničko dražkanje po sopstvenim genitalijama, prvo ozbiljno razaranje himena kao pesničkog pergamenta. Donžuanizam je totalno obesvećenje »njuferizma«. Sa tim žigom neslavne tradicije vidamo ih i danas: nabreklih muda od viševkovnih neuslišenih želja šetaju naokolo kao izgladneli psi i reže za svakim ženskim stvorenjem koje se pojavi u njihovom vidokrugu. Katapultirani iz romantičarske tradicije koja je njihovim apstinentskim, mazohističkim mukama davala kakav-takav dignitet i estetsko opravdanje, pesnici XX veka, i dalje robovi genitalnog svraba, pretvaraju se u nedotupavne harlekine što igraju na tankoj žici erosa svoju igru gubitnika, bezuspešno pokušavajući svoj dance macabre predstaviti kao svetlost raspomamljene erotske vatre; trude se iz petinih žila pred svojo libido (najzad!) na kolena baciti neko krho žensko čeljade »koje ima dušu...«

Idealizacije žene u prošlosti (na koju danas sa cinizmom gledaju) veliki je teret i uzrok svakoj frustraciji. Pesnik u ženskom društvu — to je bolna karikatura čoveka razdrtog i razapetog između htenja i moći, između primordijalnog nagona i manira, stvarnosti i fikcije, homoseksualizama i heteroseksualizama... Gurnuti u večiti voajerizam zvirčaju i očijukaju na tuđe žene ne skrivajući zavist, zaviruju i merkaju tuđe knjige u neprestanom »strahu od uticaja«.

Nikada ih ne vidamo u društvu svojih suprugica ili devojaka: uvek u čoporu, iza busije kafanskog stola, kolektivno se prepuštaju voajerističkim seansama.

U odnosu na svoje žene/devojke oni su još u feudalnom dobu: ženi je mesto u kući!

Takav odnos pesnici zahtevaju i od kritičara: da bude »veran« samo njihovom stvaralaštvu, da samo čita njihove pesme i o njima piše. Donžuanizam otevoljen u kritičaru dovodi ih do ludila. »Ne, ne stalnost je za glupake; pravo je svake lepote da nas očara, a ako smo se s nekom od njih ranije sreli, to još ne može ostalima uskratiti njihov opravdani zahtev da dobi našu ljubav. Mene, eto, lepota ushićuje ma gde je sreo, i ja se lako podajem slatkoj vlasti kojom nas ona privlači. Sasvim je uzaludno što sam se nekoj obavezao, jer ljubav koju osećam prema jednoj lepoticici nikako me ne obavezuje da budem nepravedan prema ostalima; ja imam otvorene oči da bih mogao videti vrline sviju njih, i svakoj odajem poštovanje i plaćam danak na koji me primorava priroda.« (Molijer: Don Žuan)

U najdubljim slojevima sukob pesnika i kritičara je sukob jalovog moraliste i estete.

Stara priča o »racionalizmu« kritičara i »iracionalizmu« pesnika nema apsolutno nikakvog osnova.

Tzv. »iracionalnost« današnjim pesnicima samo je moneta za potkusurivanje na berzi muško-ženskog odnosa gde pokušavaju da uknjiže koji snošaj sa nekom ljubiteljkom »lepe pesničke reči«. S obzirom da je takvih ljubiteljki sve manje i da su sve ružnije, pesnicima ostaju kurve.

Koje KINJE SVOJIM STIHOVIMA.

S obzirom da je plaćeno, kurve mogu i to otpeti.

I njihove postelje pesnici se vucaraju višetruko poniženi.

I dalje mržeći kritičare.

Kojima se događa sve ono o čemu pesnici sanjaju/sanjare.

Da bi se dodvorili ženama pesnici su blatili i opanjkavali kritičara; da bi se dodvorili kritičaru veličali su ženu.

Takvi kakvi su, kao društvo, nisu potrebni ni ženi na kritičaru. Kurvama je ionako svejedno...